

DYBAĆ (57) *vb impf*

inf dybać (3). ◇ *praes 2 sg* dybiesz (1). ◇ *3 sg* dybie (39). ◇ *2 pl* dybiecie (1). ◇ *3 pl* dybią (4). ◇ *praet 3 sg m* dybął (2). ◇ *part praes act* dybiąc (7).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI (pięć z tych samych przykładów) – XVIII w.

1. *Skradać się, iść, przybliżyć się ostrożnie, niepostrzeżenie; in summis ambulare digitis, suspenso gradu ire, taciturna vestigia suspenso digitis gradu ferre, suspensurn ponere vestigium Cn (37) : RejKup t2, v8; Pan tu dybie w letniku/ á pifarz go kijem RejFig Cc5v, Aa3v, Dd7v; CHociay ten [Mikołaj Sienicki] ćicho dybiąc/ Gołębiego grucha/ A z dáleká gdzye młocą/ rzkomo niechcąc łlucha. RejZwierz 81; Dybiezli tędzy pijány/ Dzierz lie żerdzi mácay íciány. RejZwierz 237; KlonŻal C4.*

dybać do czego (3): LOtry czyrwony złoty w drewnie poštáwili/ Ktoby gi wziął zębámi/ [...] Ten dybie do złotego RejFig Aa7; BielSat Gv; A kiedy fię náuczy [człowiek] náwiedzác obory/ Y że pfy fię iuż ozna: dybie do komory. KlonWor 35.

dybać pod kogo (1): KRuk włápił Chomieká/ na drzewie gi fskubye/ Alić Lis podeń dybye/ w oney fwoiey fzubie. RejZwierz 116.

dybać za kim, za czym (3): RejFig Aa8; Nie tylko thám pátrz Czo ftoi przed thobą/ Rozmyflay s czáfem Czo dybye zá tobą. RejZwierz [213]v, 95v.

W charakterystycznych połączeniach: dybać cicho (3), po cichu, po mału, ustawicznie (2), wszędzie, z kąta, kątem, za pasem, za piętami, z tyłu.

Przysłowie: RejWiz 26v, 38; Gorfzy ow s kozyem śmiechem/ co lie vmizgáiąc/ Dybie ćicho nacż złego/ iáko z lálá Záiąc. RejZwierz 59v.

Zwrot: »dybać pawim sposobem« (1): Dybie [złodziej] Pawim fpořobem/ na pálcách fię wieřza KlonWor 2.

W przeni (18) :

Frazy: bibl. »dzień (Pański), czas, śmierć dybie jako złodziej« [w tym: na kogo (3), za kim (1)] (3 : 2 : 3): RejKup d2; Toć ieřt rzecz nieomyřna/ iř dzień Páńłki ná nas dybie iáko złodziej RejAp 40v, 137v; Iř dzień Páńłki dybie iáko złodziej [dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet Vulg 1.Thess 5/2] RejPos 6v, 6v, 190v; czás wálz dybie na was iáko złodziej RejZwierz 171, 178v.

»śmierć dybie« [w tym: za kim (5), za czym (1)] (10): śmierć zá nim chodząc ftopki liczy/ Dybiąc ćicho z zegárkiem/ á wiernie mu życzy RejWiz 189, 14, 144; A fřoga Śmierć tuż dybie/ zá piętami s kořą. RejZwierz 14lv, 127v; RejZwierz Bbb2v, 159v, 170v; A ták cudzey śmierci płácząc/ ná włáfną [...] Pámiętaymy/ ktora tudzieř dybie nam zá pářem. KlonŻal A2v; ArtKanc R20.

2. *Czatować, czyhać (w ukryciu, potajemnie) mając w stosunku do kogoś lub czegoś złe zamiary, nastawać na kogoś, na coś (19) : Wřzytko to pićkne piorká ná śmierdzącym dudku/ [...] Ano drugi [łotrzyk] zá wiechą dybiąc zá nim [bogaczem] chodzi/ A ná ony přtroćiny iego pilnie godzi. RejWiz 15v, 42v.*

dybać na kogo, na co (13): GroicPorz ev; RejWiz 59, 67; RejFig Bb; Ale iř ták nie myřli [Prokop Rasko pisarz kalicki] dybać ni ná kogo/ Iáwnie komu by krzywdá řtárguie nie drogo. PapřPan G3v; Złá nářurá; ták ich [przyrodzonych złodziej] do kradzieży záiuřzy/ Iř ná řwá włáfną fuknią/ iák nie ná řwá dybią KlonWor 5, 5, 42. Cf dybać na kogo, na co z czym, »dybać na kradzież«, »dybać na

źwirz«.dybać na kogo, na co z czym (2): A chłop z oną liekierą/ dybye ná nie [drzewko] kmiećą. *RejZwierz* 127v, 133v.

Ze zdaniem celowym [aby] (2): Drudzy też dybią s kąta áby go [bogacza] okradli *RejWiz* 48v; RYm ieden nápiławfzy/ námálował Sowę/ Drugi Liłá on dybie/ by iey vrwał głowę. *RejFig* Bb 7.

W charakterystycznych połączeniach: dybać cicho (2), kradzieżq, nocq, wieczorem, z kąta (2).

Przysłowie: GroicPorz ev; Więc kreglow náltáwiáią w koło podle ściány/ Dybie iáko kot ná myfz z gąlką chłop pijány *RejWiz* 67.

Zwroty: »cicho dybać jako wilk« (4): Iáko fie drugi trefi/ y w Owczey poftáwie/ Cicho dybiąc iáko Wilk *RejZwierz* 53v.

»dybać na kradzież« [szyk zmienny] (2): *CiekPotr* 67; Włamał fię do cháłupy Bábiniki vbogi/ Złódziey dybiąc ná kradzież/ y głódný y fropi. *KlonWor* 43.

»dybać na źwirz« (1): Kaim też w chroścíku dybał ná źwirz *BielKron* 3v.

W przen [na kogo] (1) : Y to też nie mnief mam zá burdę wierę/ Krádzieżą dybáć ná Venerę *RybGęśli* C2.

3. Part praes act w funkcji przysłówka »dybiąc« = po cichu, skrycie, potajemnie; clanculum Calep (1) : Clanculum – Poczichu, dybiąc. *Calep* 203a.

Synonimy: 1. skradać się; 2. godzić.

Formacje współrdzenne: przydybać, zdybać; zdybać się.

Cf DYBANIE, DYBIDZBAN, DYBIWIECZOREK